

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α. Ξέχασες πάλι, είπα εγώ, φίλε μου, ότι ο νόμος δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό, πώς δηλαδή μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη θα ευτυχήσει υπερβολικά μέσα στην πόλη, αλλά για ολόκληρη την πόλη προσπαθεί να βρει τρόπο να επιτευχθεί αυτό, ενώνοντας σε ένα αρμονικό σύνολο τους πολίτες με την πειθώ και τη βία, κάνοντας να μοιράζονται μεταξύ τους την ωφέλεια την οποία τυχόν ο καθένας είναι σε θέση να προσφέρει στο σύνολο και ο ίδιος διαμορφώνοντας τέτοιους πολίτες μέσα στην πόλη, όχι για να τους αφήνει να πηγαίνουν, όπου ο καθένας θέλει, αλλά για να τους χρησιμοποιεί ο ίδιος ως δεσμούς που ενώνουν την πόλη.

Β.1. Οι άνθρωποι που βρίσκονται πλησίον του χαμηλού τειχίου της σπηλιάς μεταφέρουν *ἀνδριάντας*. Πρόκειται για εικόνες φυσικών αντικειμένων που προέρχονται από το ανώτερο όρατόν. Είναι τα αισθητά αντικείμενα στα οποία οφείλονται οι σκιές και φωτίζονται από το τεχνητό φως του πυρός. Ότι υπάρχει στη σπηλιά (με την εξαίρεση των φερόντων και των ίδιων των δεσμών) είτε είναι σκεύη είτε σκιές, θα πρέπει να θεωρηθούν λιγότερο φωτεινά και αληθή από τα ορατά που βρίσκονται εκτός σπηλιάς. Οι ήχοι που συνδέονται με τους φέροντας τα διάφορα αντικείμενα αφορούν την εμπιστοσύνη του υποκειμένου στην ίδια την αίσθηση και όχι πια στο δεδομένο της (πίστις). Επομένως, οι φέροντες, οι ανδριάντες, οι ήχοι και η φωτιά βρίσκονται μέσα στο σπήλαιο και συμβολίζουν τα «μᾶλλον ὄντα». Για να τα γνωρίσουν οι δεσμώτες έπρεπε να απελευθερωθούν και να αρχίσουν την «ανάβαση» προς την έξοδο, προς τον ήλιο, την Ιδέα του αγαθού, αφήνοντας πίσω τους τις σκιές που έβλεπαν και άκουγαν.

Σύμφωνα με τον πλατωνικό δυϊσμό υπάρχουν ο νοητός κόσμος, ανώτερος και «πρότυπος», και ο αισθητός κόσμος, κατώτερος και αντίγραφο του πρώτου. Οι Ιδέες είναι νοητές, αιώνιες, άυλες, άφθαρτες, αμετάβλητες, αυθύπαρκτες οντότητες. Είναι τα «ὄντα ὄντως», το «εἶναι του κόσμου», και αποτελούν, τα πρότυπα των αισθητών αντικειμένων (εἰδῶλα, ἔκτυπα) που είναι χρονικά πεπερασμένα, φθαρτά, μεταβλητά και αφορούν το γίνεσθαι του κόσμου. Η Ιδέα του αγαθού θεωρείται η πραγματική αιτία της ύπαρξης και δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο που βρίσκεται στον δρόμο της γνώσης να συλλάβει τα νοητά ὄντα.

Ο αισθητός κόσμος (Δόξα) περιλαμβάνει το κατώτερο ποιοτικά είδος αισθητών πραγμάτων που αντιστοιχεί στις σκιές, και το ανώτερο ορατό που αντιστοιχεί στα «μᾶλλον ὄντα», δηλαδή στα φυσικά αντικείμενα, στα αισθητά ὄντα, σε όσα παράγει η φύση και κατασκευάζει ο άνθρωπος (εδώ θα τοποθετούσαμε τους ανθρώπους τους φέροντας ανδριάντας).

Οι σκιές παραλληλίζονται με την εικασία που ισοδυναμεί με την εμπιστοσύνη του ανθρώπου στο δεδομένο της αίσθησης ενώ τα «μᾶλλον ὄντα» με την πίστιν που ισοδυναμεί με την εμπιστοσύνη του ανθρώπου στην ίδια την αίσθηση.

Ο νοητός κόσμος, (Νόηση) διαίρεται σε δύο μέρη, στο κατώτερο νοητό, στο οποίο αντιστοιχούν οι νοητικές μορφές που μετέχουν περισσότερο στις Ιδέες και λιγότερο στα αισθητά όντα και στο ανώτερο νοητό που αναφέρεται στις Ιδέες και στην ανώτερη όλων, στην Ιδέα του αγαθού.

Οι νοητικές μορφές παραλληλίζονται με τη διάνοια που ισοδυναμεί με τις ενέργειες του λογικού, οι οποίες στηρίζονται σε ορατές μορφές (π.χ. τα ιδανικά σχήματα και σώματα της γεωμετρίας).

Οι Ιδέες παραλληλίζονται με τη νόηση ή επιστήμη που ισοδυναμεί με τη σύλληψη του απόλυτου όντος.

B.2.

Ο Σωκράτης θεωρεί σκοπό του νόμου την ευτυχία του συνόλου. Οι τρεις βασικές λειτουργίες του νόμου με τις οποίες επιδιώκεται η ευδαιμονία της πόλης εντοπίζονται στις τροπικές μετοχές «**συναρμόττων, ὦν, ποι ἐμποιῶν**». Η κοινωνική λειτουργία του Νόμου, («*συναρμόττων τὰς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκη*») επιδιώκει την κοινωνική συνοχή των πολιτών. Εκτός από την αναγκαιότητα της αρμονίας στα μέρη της ψυχής, με την υποταγή του κατώτερου μέρους στο ανώτερο τονίζεται από τον Σωκράτη η επιτακτική ανάγκη να ισχύσει αυτή η αρμονία και στις σχέσεις των πολιτών μεταξύ τους. Έτσι θα οδηγηθούν οι πολίτες στη δικαιοσύνη, στην ομαλή συμβίωση μέσα στην πόλη και κατ' ἐπέκταση στην ευδαιμονία. Αν ο πολίτης δεν είναι σε θέση από μόνος του να οριοθετήσει τον τομέα της δραστηριότητάς του, τότε τουλάχιστον θα πρέπει να συμμορφώνεται προς τις υποδείξεις του εμπειρότερου, του σοφότερου, του σωφρονέστερου. Τα μέσα που χρησιμοποιεί ο νόμος, προκειμένου να πείσει τους πολίτες να υπακούουν σ' αυτόν, ώστε να επέλθει η κοινωνική αρμονία, είναι η πειθῶ και η βία (Πλάτων, *Νόμοι*, 722 b: ο άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθῶ με τη βία στον άπειρον παιδείας όχλον). Με την πειθῶ, απευθύνεται κυρίως στους πεπαιδευμένους πολίτες και τους βοηθά να συνειδητοποιήσουν τον κοινωνικό τους ρόλο παραμερίζοντας το προσωπικό τους συμφέρον και βοηθώντας στο συλλογικό. Η βία είναι ο καταναγκασμός που ορίζεται από τον νόμο, δεν επιβάλλεται τυραννικά και απευθύνεται, κυρίως, στον άπειρον παιδείας όχλον». Η παιδαγωγική και πολιτική λειτουργία του νόμου («*καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν ... ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως*»), δείχνει ότι διαμορφώνει πολίτες ικανούς και άξιους να διατηρούν τη συνοχή της πόλης, περιορίζοντας την ατομική επιθυμία και τιθασεύοντας την από τη λογική. Έτσι ο τελικός σκοπός της ευδαιμονίας του συνόλου επιτυγχάνεται. Ο νομοθέτης θέτει όρια και περιορισμούς όχι μόνο στη συμπεριφορά των πολιτών, αλλά και των

αρχόντων, ώστε να μην παρεκτρέπονται και διαταράσσουν τη συνοχή της πόλης. Ο νόμος παρουσιάζεται ως βασική αρχή της πολιτικής συμβίωσης, προκειμένου να αποκλειστεί ο κίνδυνος της διατάραξης της αρμονία της ιδανικής πολιτείας. Ρυθμίζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις λειτουργίες του κράτους, ώστε να επιτευχθεί η αρμονική και ομαλή συμβίωση των πολιτών, συμβιβάζοντας το γενικό καλό με το ατομικό. Παρουσιάζεται, δηλαδή, ως ιδανικός ηγέτης της ιδανικής πολιτείας.

B.3.

(βλ. εισαγωγή σχολικού βιβλίου σελ. 101 «το μείζον πρόβλημα ... στη φύση είναι η ορθή ».)

B4.

α)

γυναίκα : ἐγγενέσθαι

διένεξη : φέροντας

εμπιστοσύνη : πειθώ

άνετος : ἀφιῆ

τρόπαιο : τρέπεσθαι

β)

φθεγγομένους : λέγοντας, φάσκοντας, βοῶντας

βούλεται : ἐπιθυμεῖ, ἐφίεται, ὀρέγεται

ὠφελεῖν : ἀμύνειν, βοηθεῖν

μέλει : ἐπιμέλεται (- εἶται), κήδεται

πράξει : δρᾷ, ποιεῖ

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ.1. Και μετά από αυτά, Ισχύμαχε, είπα, παρατήρησες ότι έδειξε μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις φροντίδες του σπιτιού; Ναι, μα τον Δία, είπε ο Ισχύμαχος, και μάλιστα γνωρίζω ότι δαγκώθηκε (ταράχτηκε) και κοκκίνισε, επειδή, όταν ζήτησα κάποιο (πράγμα) από αυτά που της είχα φέρει πρόσφατα, δεν μπορούσε να μου το δώσει. Κι εγώ, επειδή είδα ότι αυτή στενοχωρήθηκε πολύ, της είπα: Μη στενοχωριέσαι καθόλου, γυναίκα, επειδή δεν μπορείς

να μου δώσεις αυτό που τυχαίνει να σου ζητώ. Γιατί είναι βέβαια φτώχεια (έλλειψη) ξεκάθαρη, το να μην μπορείς δηλαδή να χρησιμοποιήσεις ένα πράγμα, αν το χρειάζεσαι. Σε στενοχωρεί όμως λιγότερο όχι τόσο αυτή η έλλειψη, να μην μπορείς δηλαδή να πάρεις κάτι, (ότ)αν το ζητάς, όσο να μην το ζητάς καθόλου εξαρχής γιατί ξέρεις ότι δεν υπάρχει.

Γ.2.

Δί' :	Ζεῦ
δηχθεῖσαν:	δάκνει
εἰσενεχθέντων :	εἰσοίσεις
τούτων :	ταύτης
γύναι :	γυναιξί
τυγχάνω:	τεύξεσθαι
δοῦναι :	δός
σαφής :	σαφεστέρα
ἐπέγνωσ :	ἐπίγνωθι
εἰδότα:	ἴστω

Γ.3.α)

ἐρυθριάσασαν : κατηγορηματική μετοχή από το γνωστικό ρήμα οἶδα που αναφέρεται στο Αρ (αὐτήν).

τῶν εἰσενεχθέντων : επιθετική μετοχή σε θέση γενικής διαιρετικής στο τι.

μοι : ἔμμεσο αντικείμενο στο απαρέμφατο δοῦναι.

δεόμενον : υποθετική μετοχή συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο (σε) των απαρεμμάτων ἔχειν, χρῆσθαι.

χρῆσθαι : τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του απαρεμμάτου ἔχειν.

τήν ἀρχήν : αιτιατική ως ετερόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ζητεῖν.

Γ.3.β) « καί δηχθεῖσαν γε οἶδα αὐτήν καί ἔρυθρίασασαν σφόδρα » :

ο πλάγιος λόγος εντοπίζεται στις κατηγορηματικές μετοχές *δηχθεῖσαν* καί *ἔρυθρίασασαν*. Μετατρέπουμε στον ευθύ λόγο τις κατηγορηματικές μετοχές σε κύριες προτάσεις κρίσεως με οριστική :

- « αὕτη ἐδήχθη γε καί ἤρυθρίασε σφόδρα ».

Γ.3.γ) « αἰτήσαντος ἔμοῦ » :

γενική απόλυτη χρονική μετοχή, που δηλώνει το προτερόχρονο, με υποκείμενό της το ἔμοῦ, αναλύεται σε χρονική πρόταση :

« ἐπεὶ (ἐπειδή) ἤτησα ἐγώ. »